

Výroba mlékárenských výrobků v roce 2001

I. Nákup mléka

Mlékárenský průmysl nakoupil a zpracoval podle statistického výkazu SFTR (MZe) 6-12 v roce 2001 celkem 2.512 mil. l mléka, což představuje v porovnání s předcházejícím rokem 2000 mírné zvýšení o 18,6 mil. l, t. j. 0,8 %.

Pozitivní index nákupu byl docílen od počátku minulého roku do měsíce srpna. Ve zbývajících měsících září – prosinec nákup mléka mírně poklesl pod úroveň předcházejícího roku.

Celkový vývoj nákupu mléka však hluboce zaostal za úrovní objemu stanoveného produkčními kvótami.

Průměrný obsah tuku se nezměnil a dosáhl úrovně 4,029 %.

Průměrný obsah bílkovin se zvýšil z 3,32 % na 3,36 %.

II. Ceny

Průměrná celoroční realizační cena 1 l syrového mléka se zvýšila ze 7,45 Kč v roce 2000 na 7,80 Kč/l v roce 2001, t. j. o 0,35 Kč, což představuje nárůst o 4,7 %.

Zatímco se v průběhu období od ledna do srpna zvýšila nákupní cena mléka pouze nevýznamně ze 7,67 Kč/l na 7,73 Kč/l, došlo k jejímu výraznému měsíčnímu navyšování (září 7,81 Kč/l, říjen 7,95 Kč/l, listopad 8,07 Kč/l) až na 8,13 Kč/l v měsíci prosinci.

Zvýšené ceny nakupované suroviny se promítly do obchodních cen finálních výrobků nerovnoměrně.

V minulém roce se v celosvětovém měřítku snížila dynamika meziročních přírůstků produkce mléka a vzrostly ceny mlékárenských výrobků. Zvýšený vývoz sušeného odtučněného mléka v minulém roce bez dotací a příznivé ceny některých dalších výrobků na zahraničních trzích a hluboké neplnění kvótované produkce ze strany zemědělců zvýšily - při stabilní poptávce na tuzemském trhu - zájem mlékáren o surovinu, který se promítl zvýšením ceny nakupovaného mléka.

Vývoj obchodních cen vybraných mlékárenských výrobků v Kč

Výrobek	prosinec 2000	prosinec 2001	rozdíl	index 2001/2000
mléko polotučné trvanlivé – 1 l	11,85	11,80	-0,05	99,6
mléko odstředěné trvanlivé – 1 l	11,21	11,06	-0,15	98,7
mléko polotučné sáček – 1 l	9,30	9,95	0,65	107,0
jogurt ochucený smetanový – 150 g	-	39,02	-	-
jogurt ochuc. odtuč. a nízkotučný 125 g	-	42,83	-	-
máslo čerstvé – 250 g Al folie – 1 kg	71,83	81,64	9,81	113,66
tvaroh měkký – 250 g Al folie – 1 kg	40,10	42,94	2,84	107,1
eidamská cihla 45 % - 1 kg	88,63	111,02	22,39	125,3

Cena polotučného trvanlivého mléka (jehož podíl představuje z celkového výstupu konzumního mléka 42 %) stagnovala a byla meziročně nižší o 0,4 %. Obdobný vývoj byl zaznamenán i u trvanlivého odstředěného mléka, jehož cena meziročně poklesla o 1,3 %.

Cena konzumního mléka v PE sáčcích se v měsíci prosinci meziročně zvýšila o 7,0 %.

Zvýšení ceny čerstvého másla ze 71,83 Kč/kg na 81,64 Kč/kg představuje pouze její zrealnění, poněvadž skutečné výrobní náklady jsou vyšší.

V průběhu 1. – 3. čtvrtletí minulého roku přetrvávaly na zahraničních trzích příznivé ceny sušeného odtučněného mléka a částečně i sýrů. To umožnilo docílit narovnání dříve podhodnocené obchodní ceny eidamské cihly 45 % t. v sušině a zvýšit ji o 25,3 %.

Vzhledem k intenzivnímu navýšení ceny nakupovaného mléka až v závěrečných měsících minulého roku stojí mlékárny před náročným úkolem prosadit úměrné zvýšení cen své produkce vůči odběratelským obchodním systémům.

III. Konzumní mléko

Celková výroba konzumního mléka se zvýšila z 457 606 tis. l v roce 2000 na 461 490 tis. litrů v roce 2001, t. j. o 0,8 %.

Skladba konzumního mléka podle způsobu ošetření

Konzumní mléko	Výroba v tis. l		Podíl v %		index 2001/2000
	2000	2001	2000	2001	
konzumní mléko celkem	457 606	461 490	100	100	100,8
z toho pasterované	174 691	177 967	38,2	38,6	101,9
trvanlivé	282 915	283 523	61,8	61,4	61,4

Podíl trvanlivého mléka se nepatrně snížil ze 61,8 % na 61,4 %, zatímco pasterované mléko zaznamenalo odpovídající mírné zvýšení o 0,4 % na 38,6 %.

Skladba konzumního mléka podle obsahu tuku

Konzumní mléko	Výroba v tis. l		Podíl v %		index 2001/2000
	2000	2001	2000	2001	
odstředěné	110 447	84 516	24,1	18,3	76,5
polotučné	335 583	364 581	73,4	79,0	108,6
plnotučné	11 576	12 393	2,5	2,7	71,1
celkem	457 606	461 490	100	100	100,8

V kategorii nízkotučného konzumního mléka s obsahem tuku do 0,5 % se meziročně pod označením „odstředěné mléko“ snížila jeho výroba ze 110 447 tis. l na 84 516 tis. l, t. j. z 24,1 % na 18,3 %. Podíl polotučného mléka s obsahem tuku od 1,5 % do 2 % se zvýšil ze 73,4 % na 79,0 %. Podíl plnotučného mléka stagnuje a dosáhl pouze 2,7 %.

Výroba mléka podle způsobu balení

Konzumní mléko	Výroba v tis. l		Podíl v %		index 2001/2000
	2000	2001	2000	2001	
kartony trvanlivé	282 915	283 523	61,8	61,4	102,1
kartony pasterované	64 418	68 583	14,1	14,9	106,4
ostatní	110 273	109 384	24,1	23,7	95,2
celkem	457 606	461 490	100,0	100,0	100,8

U konzumního mléka převládá více jak ze tří čtvrtin kartonový obal. Z celkového výstavu konzumního mléka v kartonech připadá 80,5 % na trvanlivé mléko a 19,5 % na mléko pasterované. Ostatní druhy obalů – PE sáčky a plastové lahve (OLMA a.s.) tvoří zbývajících 23,7 %. V průběhu roku 2001 přetrvával zvýšený dovoz v rámci položky CN „Mléko a smetany nezahuštěné“, který se zvýšil z 23 505 tun v roce 2000 na 27 297 tun v roce 2001 (index 116,1). Jednalo se převážně o nízkotučné trvanlivé mléko ze Slovenska. Vývoz se v rámci této komodity snížil z 21 147 tun na 10 910 tun (index 51,6).

IV. Ostatní tekuté výrobky

Výroba konzumních smetan

Výrobek	Výroba v tis. l		Podíl v %		index 2001/2000
	2000	2001	2000	2001	
konz. smetany vč. kysaných	35 511	37 434	100,0	100,0	105,4
z toho kysané	10 492	10 788	28,6	28,8	102,8
s obs. min. 30 % tuku	18 716	18 894	52,7	50,4	101,0

Celková výroba smetan dosáhla v roce 2001 37 434 tis. l (index 105,4). Na jejím celkovém objemu se podílelo 10 788 tis. l kysaných smetan (28,8 %) a 18 894 tis. l smetan s obs. tuku nad 30 % (50,4 %).

Výroba jogurtů

Výrobek	Výroba v tunách		Podíl v %		index 2001/2000
	2000	2001	2000	2001	
jogurty celkem	96 558	96 780	100,0	100,0	100,2
z toho ochucené	67 526	64 842	69,9	67,0	96,0
nízkotučné do 0,5 %	16 390+)	-	18,2+)	-	-

+)) Údaje za období leden – listopad 2001

Výroba jogurtů v roce 2001 stagnovala a zaznamenala po několika velmi úspěšných letech v porovnání s předcházejícím rokem pouze nepatrné zvýšení o 221 tun na celkový objem 96 780 tun.

Omezování výroby jogurtů je ovlivňováno neúměrným zvyšováním dovozů. Zatímco se v rámci položky CN 0403 zahrnující jogurty a ostatní tekuté zakysané výrobky dovezlo v roce 2000 celkem 25 530 tun výrobků, vzrostl v roce 2001 jejich dovoz na 28 498 tun (index 111,6).

Ve stejném období bylo v rámci uvedené CN vyvezeno 10 500 tun tekutých kysaných výrobků (index 103), převážně jogurtů na Slovensko.

Z dalších tekutých výrobků vykázala skupina „ostatních kysaných výrobků“ (bez podmáslí) mírný meziroční vzestup výroby o 2,1 % ze 18 442 tis. l na 18 830 tis. l. Podíl ochucených tekutých kysaných výrobků z této skupiny se mírně snížil z 36,8 % na 36,0 %.

Výroba kysaného neochuceného podmáslí se snížila o 0,7 % na 11 599 tis. l.

V. Výroba másla

Celková výroba másla dosáhla za rok 2001 podle statistického bilančního výkazu MZe 6-12, zahrnujícího výrobu a užití všech druhů másel, včetně pomazánkového másla a másla s rostlinným tukem 66 732 tun, což představuje v porovnání s rokem 2000 zvýšení o 1 164 tun, t. j. o 1,8 %.

Vývoj výroby a zásob másla

Máslo	Výroba v tunách		Rozdíl	index 2001/2000
	2000	2001		
poč. zásoba k 1. 1.	3 133	2 869	264	91,6
výroba	65 568	66 732	1 164	101,8
prodej na vnitřním trhu	39 960	41 382	1 422	103,6
vývoz	21 760	22 931	1 171	105,4
konečná zásoba k 31. 12.	2 869	2 044	825	71,2

Ze zkrácené orientační bilance vyplývá, že se konečná zásoba másla k 31. 12. 2001 snížila na 2 044 tun, zatímco ke stejnému datu v roce 2000 činila 2 869 tun. Snížení zásoby bylo ovlivněno korekcí (zvýšením) původně stanoveného objemu subvencovaného vývozu másla a neplněním kvótovaného objemu nákupu mléka. Nicméně je možno považovat zásobu másla na úrovni 2000 tun za více jak dostatečnou, v minulosti byla konečná zásoba másla i výrazně nižší.

Vývoz másla se zvýšil o 5,4 % na celkový objem 22 931 tun.

Hlavní sortiment výroby másla

Druh másla	Výroba v tunách		Rozdíl	index 2001/2000
	2000	2001		
čerstvé	30 091	29 254	- 837	97,2
ostatní (bloky)	20 116	20 975	859	104,3
pomazánkové	7 510	7 640	130	101,7

Výroba čerstvého másla se snížila o 2,8 % na 29 254 tun, zatímco výroba másla v blocích vzrostla o 4,3 % na 20 975 tun.

Celkový prodej všech druhů másla na vnitřním trhu se meziročně zvýšil o 1 422 tun, t. j. o 3,6 %.

V. Tvarohy a tvarohové speciality

Výroba tvarohů a tvarohových specialit vykázala meziroční vzestup.

Výroba tvarohů a tvarohových specialit

Výrobek	Výroba v tunách		Rozdíl	index 2001/2000
	2000	2001		
tvarohy	28 930	30 532	1 602	105,5
smetanové krémy	7 897	8 762	865	111,0
tvarohové dezerty	4 250	-	-	-
celkem	41 077	-	-	-

Výroba sortimentní skupiny tvarohů a tvarohových specialit zaznamenala po výrazném poklesu v roce 2000, ve kterém se snížila v porovnání s rokem 1999 celkově o 8,4 % v minulém roce oživení. Podílela se na něm meziročně zvýšená výroba tvarohů o 5,4 %, výroba smetanových krémů o 11 % a pozitivně i výroba tvarohových dezertů, jejichž skutečný objem výroby nebyl z důvodu ochrany dat ve statistice uveden.

Na celkové výrobě tvarohů v roce 2001 ve výši 30 532 tun se podílel konzumní měkký tvaroh 70,5 %, jemný a tučný tvaroh 19,0 %, tvrdý tvaroh 4,2 % a průmyslový tvaroh 6,3 %.

VII. Výroba sýrů

Výroba sýrů, nejvýznamnější sortimentní skupina zaznamenala pokles o 3,1 %. Na negativním vývoji se podílely přírodní sýry, jejichž objem výroby meziročně poklesl o 5,2 % z 92,406 tun v roce 2000 na 87 579 tun v roce 2001. Tavené sýry vykázaly naopak vzestup výroby z 24 002 tun v roce 2000 na 25 214 tun v roce 2001, t. j. o 5,0 %.

Vývoj výroby sýrů

Výrobek	Výroba v tunách		Rozdíl	index 2001/2000
	2000	2001		
sýry přírodní	92 406	87 579	4 827	94,8
sýry tavené	24 002	25 214	1 212	105
sýry celkem	116 408	112 793	3 615	96,9

Sortimentní skladba přírodních sýrů

Skupina sýrů	Výroba v tunách		Rozdíl	index 2001/2000
	2000	2001		
čerstvé nezrající	5 664	5 310	-354	93,8
měkké zrající	2 058	5 031	2 973	244,5
bílé v solném nálevu	12 303	9 154	-3 149	74,4
plísňové	10 300	11 067	767	107,4
polotvrdé, tvrdé, ostatní	62 080	57 017	-5 063	91,8
sýry přírodní celkem	92 406	87 579	4 827	94,8

Ve statistickém sledování přírodních sýrů byly v roce 2001 provedeny některé změny, které umožňují pouze omezené informativní porovnání vývoje výroby jednotlivých sortimentních skupin.

Z uvedených údajů vyplývá mírný meziroční pokles výroby čerstvých sýrů o 6,2 %, výrazný pokles výroby bílých sýrů o 25,6 % v důsledku ukončení výroby v mlékárně Nové Město na

Moravě a pokračující vzestup výroby plísňových sýrů o 7,4 %. U sýrů polotvrdých, tvrdých a ostatních byl zaznamenán pokles o 5 063 tun, t. j. o 8,2 %. Vykázané enormní zvýšení výroby měkkých zrající sýrů v roce 2001 bylo ovlivněno tím, že do této kategorie byly nově započteny olomoucké tvarůžky, které byly v předcházejícím roce vedeny ve skupině ostatních sýrů. Tato změna recipročně výrazně snižuje vykázaný propad výroby polotvrdých, tvrdých a ostatních sýrů.

V průběhu roku 2001 se dále vyvíjela příznivě poptávka po tavených sýrech, o čemž svědčí meziroční navýšení jejich objemu výroby o 5 % z 24 002 tun na 25 214 tun.

V roce 2001 se meziročně zvýšil dovoz v rámci položky CN 0406 – sýry a tvarohy z 16 862 tun (2000) na 17 599 tun, t. j. o 4,4 %. Na zvýšeném dovozu se podílely ze 43 % tvarohy, z 31,4 % tavené sýry a teprve zbývajících 25,6 % připadalo na přírodní sýry. Vývoz skupiny sýrů a tvarohů se ve stejném období meziročně zvýšil o 3,2 % na 19 624 tun. Z tohoto objemu připadala na bílé sýry v solném nálevu necelá polovina (44 %).

VIII. Sušené výrobky

Výroba sušeného mléka bez dětské a kojenecké výživy se v roce 2001 v porovnání s rokem 2000 zvýšila z 58 854 tun na 58 982 tun, t. j. o 0,2 %.

Výroba sušených výrobků

Výrobek	Výroba v tunách		Rozdíl	index 2001/2000
	2000	2001		
sušené mléko bez KDV	58 854	58 982	128	100,2
z toho – sušené odtučněné	36 049	39 695	3 646	110,1
sušené plnotučné	22 802	19 288	- 3 517	84,6
vývoz suš. odtuč. mléka	27 583	34 496	6 913	124,8
vývoz suš. plnot. mléka	17 954	15 342	2 612	85,5

Vzhledem k tomu, že na světových trzích přetrvávala příznivější cena sušeného odtučněného mléka v porovnání se sušeným plnotučným mlékem, zvýšila se meziročně jeho výroba z 36 049 tun na 39 695 tun, t. j. o 10,1 %, zatímco se výroba sušeného plnotučného mléka snížila ze 22 805 tun na 19 288 tun, t. j. o 15,4 %.

Vývoz sušeného odtučněného mléka se meziročně zvýšil o 24,8 % z 27 583 tun na 34 496 tun. Vývoz sušeného plnotučného mléka se snížil o 14,5 % ze 17 954 tun na 15 342 tun. Docilovaná úroveň ceny sušených mlék se ve 4. čtvrtletí na zahraničních trzích výrazně snížila.

IX. Mražené krémy

Výroba mražených krémů vykazuje trvale sestupný trend a meziročně poklesla o 5,0 % ze 7 390 tun v roce 2000 na 7 018 tun v roce 2001.

X. Závěr

Nebývale příznivé ceny sušeného odtučněného mléka a částečně i sýrů přetrvávající na zahraničních trzích po většinu minulého roku vytvořily při současné stagnaci nákupu a hlubokém neplnění kvótované produkce mléka v zemědělství (se kterou mlékárenské podniky ve svých záměrech uvažovaly) prostředí zvýšeného zájmu o surovinu. Ten se projevil ve druhé polovině roku počínaje od září měsíčním skokovým navyšováním nákupní ceny mléka na úroveň 8,13 Kč/l v prosinci 2001.

Udržitelnost tohoto vývoje však spočívá jednak v riziku poklesu donedávna velmi příznivých cen mlékárenských výrobků na zahraničních trzích a dále ve schopnosti tuzemského trhu úspěšně akceptovat jejich zvýšenou cenovou hladinu.

Úspěšnost mlékárenských výrobků na zahraničních trzích (mimo másla) se projevila v roce 2001 v meziročním zvýšení vývozu o více jak jednu miliardu Kč na celkovou hodnotu, převyšující 7,5 mld. Kč (index 117). Zvýšil se však i dovoz o necelých 400 mil. Kč na více jak 2,6 mld. Kč (index 114,9). Docílené pozitivní saldo meziročně vzrostlo o cca 750 mil. Kč na 4,9 mld. Kč (index 118,3).

V Praze 24. ledna 2002
Křivánek, ČMSM

Příloha